

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
16

POPYT NA ŻYWNOŚĆ

stan i perspektywy

R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 2000 ROKU

ISSN 1641-2664

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Jadwiga Seremak-Bulge

KWIECIEŃ 2015

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Maria Zwolińska (przewodnicząca)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Jadwiga Seremak-Bulge (redaktor naczelny)
Piotr Szajner (sekretarz redakcji)
Tadeusz Chrościcki
Bogumiła Kasperowicz
Krystyna Świetlik
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Barbara Domaszewicz

KOMITET REDAKCYJNY:

Maria Zwolińska, Andrzej Kowalski, Jadwiga Seremak-Bulge, Piotr Szajner, Marzena Trajer,
Ewa Machowina

REDAKTOR POPYTU NA ŻYWNOŚĆ:

Krystyna Świetlik

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner
SKŁAD I DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 1140 egz. Ark. wyd. 11,76

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	6
I. Uwarunkowania makroekonomiczne	11
<i>Tadeusz Chrościcki</i>	
II. Ogólne tendencje w rozwoju popytu na żywność	13
<i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	
III. Dotychczasowy i przewidywany popyt na podstawowe produkty żywnościowe	39
1. Mięso i przetwory	39
<i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	
2. Produkty zbożowe	45
<i>mgr Paweł Wyrzykowski</i>	
3. Mleko i przetwory	50
<i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	
4. Owoce i przetwory	54
<i>mgr inż. Irena Strojewska</i>	
5. Warzywa i przetwory	58
<i>mgr inż. Irena Strojewska</i>	
6. Ziemniaki	62
<i>mgr inż. Teresa Zdziarska</i>	
7. Cukier i wyroby cukiernicze	66
<i>mgr Krzysztof Hryszko</i>	
8. Tłuszcze jadalne	69
<i>dr Ewa Rosiak</i>	
9. Jaja	73
<i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	
10. Ryby i przetwory	76
<i>mgr Krzysztof Hryszko</i>	
IV. Popyt na żywność w Unii Europejskiej	81
<i>mgr Paweł Wyrzykowski</i>	
Aneks	91

W 2014 r., mimo negatywnych oddziaływań globalnych, utrzymało się w Polsce, obserwowane od II kwartału 2013 r., ożywienie gospodarcze, a wzrost gospodarczy w kolejnych okresach miał zrównoważony charakter. **W 2014 r. tempo wzrostu PKB wyniosło 3,4%, wobec 1,7% w 2013 r. i 1,8% w 2012 r.** Dane te były lepsze od oczekiwań i założeń w ustawie budżetowej na 2014 r. (2,5%). W II półroczu pod wpływem niekorzystnej sytuacji w otoczeniu zewnętrznym związanej z osłabieniem koniunktury w strefie euro i zaostrzeniem konfliktu ukraińsko-rosyjskiego, tempo wzrostu PKB było nieco niższe niż pierwszej połowie roku (3,3% wobec 3,5-3,6%).

W 2014 r., w przeciwieństwie do trzech poprzednich lat, głównym motorem wzrostu gospodarczego był popyt wewnętrzny, zarówno inwestycyjny, jak i konsumpcyjny, przy ujemnym wpływie eksportu netto. W minionym roku całkowity popyt zwiększył się o 4,9% w ujęciu rocznym, wobec 0,4% w 2013 r. Złożył się na to wzrost akumulacji brutto o 11,4% (po dwuletnim okresie spadku) i spożycia o 3,4% (po wzroście o 1,4% w 2013 r.). O wzroście spożycia ogółem w 2014 r. zadecydował 3,1% wzrost konsumpcji w sektorze gospodarstw domowych. Spożycie publiczne zwiększyło się o 4,7%. Wzrost popytu konsumpcyjnego był stymulowany przez poprawę sytuacji na rynku pracy, stabilny wzrost płac realnych oraz ożywienie akcji kredytowej dla gospodarstw domowych. Czynnikiem hamującym tempo wzrostu spożycia publicznego było zamrożenie płac w sektorze budżetowym oraz ograniczanie bieżących wydatków jednostek sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Wzrost aktywności gospodarczej znalazł odzwierciedlenie w poprawie sytuacji na rynku pracy. Według danych GUS w końcu 2014 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej była o 1,1% większa niż w końcu 2013 r. W 2014 r., w stosunku do roku poprzedniego, przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (w jednostkach

o liczbie pracujących powyżej 9 osób) wzrosło o 0,6%, przy umacnianiu się jego dynamiki w kolejnych kwartałach. W grudniu 2014 r. było ono o 1,1% większe niż w analogicznym okresie przed rokiem. Wzrost liczby pracujących, przy spadku liczby ludności i wzroście stopy współczynnika aktywności zawodowej, przełożył się na obniżenie stopy bezrobocia. W grudniu 2014 r. stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 11,5%, wobec 13,4% rok wcześniej. Bez prawa do zasiłku pozostawało o 9,5% osób mniej niż w końcu 2013 r. Negatywnym zjawiskiem był natomiast wzrost odsetka długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych z 53,7% w końcu grudnia 2013 r. do 57,7% w końcu grudnia 2014 r.

Stabilny wzrost gospodarczy, ożywienie rynku pracy i niska inflacja skutkowały istotnym przyspieszeniem dynamiki wzrostu dochodów realnych do dyspozycji brutto sektora gospodarstw domowych. Pozytywny wpływ na wielkość tej kategorii miał wzrost dochodów z pracy najemnej i świadczeń społecznych oraz z pracy na własny rachunek poza rolnictwem i wartości kredytów konsumpcyjnych w systemie bankowym. Hamująco na tempo wzrostu funduszu nabywczego gospodarstw domowych oddziaływał spadek dochodów ludności utrzymującej się z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, dochodów z własności oraz wartości transferów pieniężnych od osób pracujących za granicą. Na podstawie rachunków narodowych GUS **szacuje się, że w 2014 r. realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych były o 3,1% wyższe od notowanych w 2013 r., w którym wzrosły o 2,0%.**

W 2015 r. oczekuje się niewielkiego przyspieszenia tempa wzrostu PKB w stosunku do roku poprzedniego. W projekcie Ustawy budżetowej na 2015 r. przewiduje się wzrost realnego PKB o 3,4%, wobec szacowanych 3,3% w 2014 r. Podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym

za przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego będzie zwiększenie dynamiki popytu krajowego, w tym głównie wysokie tempo spożycia prywatnego oraz inwestycji. Zakłada się, że wzrost spożycia ogółem wyniesie 2,8%, w tym prywatnego 3,0%, a publicznego 2,2%. Wzrostowi spożycia prywatnego będzie sprzyjać wzrost zatrudnienia i wynagrodzeń, niska inflacja, niskie stopy procentowe oraz stopniowa poprawa nastrojów konsumentów, a czynnikiem osłabiającym jego tempo będzie spodziewany wzrost dobrowolnej stopy oszczędności.

Wraz z postępującym ożywieniem aktywności gospodarczej kontynuowana będzie poprawa sytuacji na rynku pracy. Według założeń projektu Ustawy budżetowej w 2015 r. przeciętna liczba pracujących i przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej będą po 0,8% większe niż w roku poprzednim, przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wzrośnie o 1,1%, a stopa bezrobocia rejestrowanego, wobec rosnącej aktywności zawodowej Polaków, ukształtuje się w końcu 2015 r. na podobnym, jak przed rokiem, poziomie.

W projekcie Ustawy budżetowej na 2015 r. przyjęto, że nominalny fundusz wynagrodzeń w gospodarce zwiększy się w bieżącym roku o 5,4%, nominalny wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej wyniesie 4,3%, a w sektorze przedsiębiorstw - 4,6%. Przy prognozowanej średniorocznej inflacji na poziomie 1,2%, wzrost przeciętnych miesięcznych realnych wynagrodzeń w całej gospodarce szacuje się na poziomie 3,1%, a w sektorze przedsiębiorstw - 3,4%.

Skala rzeczywistego rozwoju polskiej gospodarki i dochodów ludności w 2015 r. jest trudna do ustalenia, co potwierdzają opinie krajowych i zagranicznych ekspertów oraz analityków bankowych. Większość z nich założoną w Ustawie budżetowej projekcją wzrostu PKB ocenia jako realistyczną. NBP prognozuje, że w bieżącym roku PKB w Polsce wzrośnie o 3,4%, a średnia płaca brutto w gospodarce zwiększy się

nominalnie o 3,6%, tj. w takim samym stopniu jak w roku ubiegłym. Według ocen NBP, ze względu na przewidywaną deflację (0,5%), wzrost siły nabywczej płac będzie większy niż w 2014 r. i wyniesie 4,1% (w 2014 r. wyniósł 3,6%). Dane napływające z gospodarki w I kwartale sugerują, że w bieżącym roku stopa rejestrowanego bezrobocia spadnie poniżej 11%.

Można przypuszczać, że w 2015 r. wraz z poprawą koniunktury gospodarczej, szybciej niż w roku poprzednim będą rosły dochody ludności utrzymującej się z pracy na własny rachunek poza rolnictwem. Wzrostowi funduszu nabywczego gospodarstw domowych będzie sprzyjał wzrost wolumenu kredytów konsumpcyjnych. Czynnikiem hamującym tempo wzrostu dochodów ludności będą: stosunkowo niskie tempo wzrostu dochodów emerytów i rencistów oraz gospodarstw domowych utrzymujących się z rolnictwa, zamrożenie funduszu płac w sferze budżetowej wynikające z prowadzonych działań konsolidacyjnych sektora finansów publicznych oraz niski poziom dochodów z lokat bankowych i obligacji. Oczekiwania dotyczące podstawowych wielkości makroekonomicznych w gospodarce pozwalają szacować, że **w 2015 r. dochody realne do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych będą się kształtować na poziomie o 3,5% wyższym od notowanego w 2014 roku. Ich wzrost będzie więc większy niż przed rokiem, kiedy wyniósł 3,1%. W tych warunkach należy się liczyć z umiarkowanym wzrostem popytu na żywność, tj. zbliżonym do obserwowanego w 2014 r. (1,5 – 2,0%).**

W 2014 r. ceny detaliczne żywności i napojów bezalkoholowych, po trzynastu latach systematycznych wzrostów, uległy obniżeniu. W grudniu minionego roku, w porównaniu z grudniem 2013 r., zmalały one o 3,2%, w tym ceny żywności o 3,5%, podczas gdy rok wcześniej wzrosły odpowiednio o 1,5% i 1,7%. Spadek średniego rocznego poziomu cen detalicznych żywności i napojów bezalkoholowych w 2014 r., w porównaniu z rokiem poprzednim wyniósł 0,9%, wobec wzrostu o 2,0% odpowiednio rok wcześniej. Deflacja na rynku żywnościowym była zjawiskiem nienotowanym

od lat 2002-2003 r., a skala obniżek cen żywności była największa wśród krajów Unii Europejskiej.

W 2014 r., w stosunku do 2013 r., najbardziej potaniały: cukier, jaja, tłuszcze zwierzęce wieprzowe, warzywa i ryż. Zmalały ceny owoców, głównie w wyniku istotnej redukcji cen jabłek i owoców cytrusowych, przy wzroście cen bananów. W 2014 r. mniej niż przed rokiem konsumenci płacili również za mąkę, kasze, płatki śniadaniowe i pieczywo, a nieco więcej za makarony i półprodukty mączne. Spadły przeciętne ceny tłuszczów roślinnych oraz mięsa surowego, w tym zwłaszcza wieprzowego i drobiowego. Nieznacznie natomiast wzrosły ceny wędlin, w tym głównie drobiowych. W 2014 r. średnie ceny ryb i owoców morza utrzymały się na takim samym poziomie, jak w roku poprzednim. Istotnie wzrosły natomiast ceny artykułów mleczarskich, a przede wszystkim mleka spożywczego pitnego, serów dojrzewających i twarogów. Podniosły się także ceny masła oraz dżemów, miodu, czekolady i wyrobów cukierniczych. Obniżyły się przeciętne ceny napojów bezalkoholowych, przy czym spadkowi średniego poziomu cen kawy oraz wód mineralnych i źródlanych towarzyszył niewielki wzrost cen herbaty.

Przewiduje się, że spadkowa tendencja cen detalicznych żywności utrzymać się będzie także w 2015 r., lecz tempo tego spadku będzie nieco wolniejsze niż w roku poprzednim. **W 2015 r. przeciętny poziom cen żywności i napojów bezalkoholowych może być o 0,5-0,7% niższy niż w 2014 r. W związku ze spodziewanym wzrostem cen w drugiej połowie roku, w grudniu br. łączne ceny detaliczne żywności i napojów bezalkoholowych mogą być średnio o 1,0% wyższe niż w grudniu ub. roku.**

W I półroczu 2015 r. ceny żywności będą się kształtować na poziomach niższych, niż w I półroczu 2014 r., ale od III kwartału przypuszczalnie zaczną rosnąć. W pierwszej połowie bieżącego roku wpływ na ceny żywności będą miały te same czynniki, co w 2014 r., tj. wysoka podaż produktów rolnictwa, rosyjskie embargo na eksport niektórych artykułów rolno-spożywczych

oraz niskie ceny surowców energetycznych i żywności na rynkach światowych. Tańsze niż przed rokiem będą owoce, warzywa, mięso i artykuły mleczarskie, których ceny w I półroczu 2014 r. były relatywnie wysokie. Mniej konsumenci będą płacić za mąkę i inne produkty przetwórstwa zbóż, cukier oraz tłuszcze roślinne, przede wszystkim oleje: rzepakowy i słonecznikowy.

W drugiej połowie bieżącego roku, po wygaśnięciu szoków podaźowych i negatywnego wpływu embarga rosyjskiego, spadkowa tendencja cen żywności może ulec odwróceniu. W kierunku wzrostu cen żywności będą oddziaływały efekty niskiej bazy z 2014 r. (dla dynamiki cen paliw i surowców rolniczych) oraz ożywienie gospodarcze i spodziewany wzrost krajowego popytu na żywność. Skala ożywienia cenowego zależeć będzie głównie od zbiorów zbóż i roślin oleistych oraz owoców i warzyw. Udział owoców i warzyw w koszyku żywnościowym i strukturze cenowych wag sięga 15,0%, a ich ceny wykazują silne wahania. W II półroczu 2015 r. należy się liczyć z istotnym wzrostem cen owoców i warzyw oraz niewielkim wzrostem cen mięsa, w tym głównie wołowego i drobiowego, olejów roślinnych, jaj, ziemniaków i wyrobów cukierniczych. Czynnikiem ograniczającym skalę cenowych wyżek na polskim rynku żywnościowym w 2015 r. będzie utrzymujący się względnie niski poziom cen żywności na rynkach światowych oraz spodziewana niska ich dynamika w strefie euro.

Głównymi czynnikami ryzyka dla realizacji prognozy cen żywności w Polsce, obok niepewności związanej z kształtowaniem się uwarunkowań agro-przyrodniczych, są: skala krajowego ożywienia gospodarczego i popytu konsumpcyjnego, rozwój sytuacji makroekonomicznej w świecie i w strefie euro, w tym zwłaszcza u głównych partnerów handlowych Polski (niepewny w związku z ograniczeniami w wymianie handlowej między Rosją, UE i USA) oraz powiązane z nią kształtowanie się kursu złotego do euro i dolara (aprecjacja/deprecjacja w zależności od napływu/odpływu kapitału zagranicznego), zmiany cen surowców rolnych i energetycznych na rynkach światowych spowodowane eskalacją napięć geopolitycznych, w szczególności

na Ukrainie i Bliskim Wschodzie oraz rozwój sytuacji na rynku mięsny związanej z ASF i ograniczeniami w eksporcie z Polski. Niższy od zakładanego w Ustawie budżetowej wzrost gospodarczy może skutkować mniej optymistycznym rozwojem sytuacji dochodowej ludności, zmniejszeniem presji popytowej na rynku żywnościowym i spowolnieniem dynamiki wzrostu cen żywności w 2015 r. poniżej prognozowanego przez nas wskaźnika.

Stabilny wzrost gospodarczy i poprawa sytuacji dochodowej ludności przyczyniły się do umocnienia realnej dynamiki spożycia w sektorze gospodarstw domowych w 2014 r. Oczekiwany w bieżącym roku korzystny rozwój sytuacji na rynku pracy oparty na rosnącym zatrudnieniu i spadającej stopie bezrobocia, systematyczna poprawa kondycji finansowej gospodarstw domowych, na którą złoży się wzrost dochodów z pracy najemnej i na własny rachunek, przy utrzymywaniu się pozytywnych nastrojów konsumentów, będą sprzyjały wzrostowi spożycia indywidualnego. Ze względu na dążenie konsumentów do odbudowy stopy oszczędności, wzrost spożycia indywidualnego może być nieco wolniejszy od wzrostu dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych (3,5%). Według projektu Ustawy budżetowej wyniesie on 3,0%, a według prognoz NBP – 3,1%.

W 2014 r. w warunkach wydatnego przyspieszenia dynamiki wzrostu popytu konsumpcyjnego nastąpiło odwrócenie, utrzymującej się w latach 2011-2013, spadkowej tendencji popytu na żywność. W 2013 r., w porównaniu z 2010 r., spożycie żywności i napojów bezalkoholowych w sektorze gospodarstw domowych (w cenach stałych) mierzone wielkością wydatków z dochodów osobistych uległo redukcji o 5,8%, przy wzroście całkowitego spożycia o 5,2%. Szacuje się, że w minionym roku ukształtowało się ono na poziomie o 1,5% wyższym niż w 2013 r., a w 2015 r. może wzrosnąć o 2,0%.

Potwierdzeniem tego są statystyki sprzedaży detalicznej i wyniki badań budżetów gospodarstw domowych. W 2014 r. sprzedaż detaliczna żywności,

napojów i wyrobów tytoniowych, w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób, w cenach stałych, była o 4,8% większa niż w 2013 r., podczas gdy odpowiednio rok wcześniej wzrosła zaledwie o 0,3%. W IV kwartale 2014 r. jej wzrost w ujęciu rocznym wyniósł 7,6%, wobec spadku o 0,3% w analogicznym okresie przed rokiem. W 2014 r. tempo wzrostu sprzedaży żywności było blisko dwukrotnie wyższe niż sprzedaży detalicznej ogółem. Także w pierwszych miesiącach 2015 r. wzrost sprzedaży żywności był znacząco wyższy niż pozostałych grup towarów. Można przypuszczać, że dynamika ta utrzyma się w II kwartale, lecz w II półroczu, w związku ze spodziewanym wzrostem cen detalicznych żywności, należy się liczyć z jej spowolnieniem.

Z badań budżetów gospodarstw domowych wynika, że w okresie trzech pierwszych kwartałów 2014 r. całkowite nominalne wydatki gospodarstw domowych, w przeliczeniu na 1 osobę, były o 1,9% większe, a realne o 1,7% większe niż w analogicznym okresie przed rokiem. Przeciętne miesięczne nominalne i realne wydatki gospodarstw domowych na żywność wzrosły odpowiednio o 0,2% i 0,5%. Stabilny wzrost płac i nasilenie spadku cen żywności ożywiły popyt na żywność w ostatnich miesiącach minionego roku. **Ocenia się, że w 2014 r. przeciętne miesięczne realne wydatki gospodarstw domowych na żywność były o 1,0% większe niż w 2013 roku.** Wzrosły realne wydatki na wszystkie grupy artykułów żywnościowych, z wyjątkiem pieczywa, tłuszczów roślinnych i wyrobów cukierniczych. Szacuje się, że w 2014 r. udział wydatków na żywność w całkowitych wydatkach gospodarstw domowych wyniósł 24,5% i był nieco mniejszy, niż rok wcześniej (24,9%).

W minionym roku odnotowano **dynamiczny wzrost wydatków gospodarstw domowych na żywienie poza domem i wzrost udziału gastronomii w zaspokojeniu żywnościowych potrzeb ludności. Wzrósł popyt gospodarstw domowych na produkty o wyższym stopniu przetworzenia.** Znacząco zwiększyły się realne wydatki na zakup

pieczywa cukierniczego, pizzy, półproduktów mącznych, przetworów mięsnych, przetworów z ryb i owoców morza, serków twarogowych smakowych, deserów i napojów mlecznych, mrożonek warzywnych i innych przetworów z warzyw, chipsów, czekolad, żywności dla dzieci, dań gotowych, napojów bezalkoholowych i soków owocowych. Zmniejszyła się wartość żywności pozyskiwanej z produkcji własnej. Spadek samozaopatrzenia został zrekompensowany przez wzrost wartości zakupów rynkowych.

Można przypuszczać, że w 2015 r. wydatki realne gospodarstw domowych na żywność wzrosną o 2,0-2,5% w porównaniu z rokiem poprzednim. W I półroczu, przy utrzymującej się spadkowej tendencji cen detalicznych artykułów żywnościowych, wzrost popytu na żywność może być większy, niż na towary nieżywnościowe i usługi. Możliwości zwiększenia wydatków żywnościowych gospodarstw domowych będą wspierane przez spodziewaną obniżkę kosztów transportu prywatnego związaną z bezwzględną redukcją cen paliw oraz spadek cen odzieży i obuwia. W 2015 r. nie przewiduje się istotnych zmian cen nośników energii, silnie wpływających na koszty utrzymania mieszkania. Z początkiem roku nieznacznie podrożała energia elektryczna, ale jej ceny pozostaną prawdopodobnie na niskim poziomie, znacznie poniżej średniej wieloletniej. W bieżącym roku spodziewany jest niewielki wzrost cen usług gastronomicznych i hotelarskich, komunikacji i papierosów oraz usług komunalnych. Jednakże, zgodnie z prognozami NBP, łączne ceny towarów i usług konsumpcyjnych, w tym żywności będą odpowiednio o 0,5% i 0,7% niższe niż w 2014 r., podczas gdy płace nominalne brutto w gospodarce zwiększą się o 3,6%. W efekcie siła nabywcza wynagrodzeń znacząco wzrośnie. Oczekiwane niskie stopy procentowe banku centralnego wpłyną na potanieenie kredytów i obniżenie rat, co będzie sprzyjało rozwojowi akcji kredytowej. Ponieważ niskie stopy procentowe zmniejszają jednocześnie atrakcyjność oszczędzania, może wzrosnąć skłonność do konsumpcji. Stabilny wzrost funduszu płac oparty na rosnących wynagrodzeniach i zatrudnieniu oraz stabilizacja pozażywnościowych kosztów utrzymania w połączeniu

z obniżką cen żywności będą stanowiły fundament dla wzrostu konsumpcji żywności w 2015 r. i w kolejnych latach.

W 2014 r. wzrostowi globalnego żywnościowego popytu, mierzonego realną wartością wydatków w sektorze gospodarstw domowych, towarzyszyły istotne zmiany jego rzeczowej struktury pod wpływem zróżnicowanej podaży i cen na rynkach poszczególnych produktów. Pod wpływem wzrostu produkcji i spadku cen żywca wieprzowego nastąpiło odwrócenie, obserwowanej w latach 2011-2013, wzrostowej tendencji cen detalicznych mięsa i wędlin wieprzowych pobudzające zwiększenie konsumpcji wieprzowiny oraz tłuszczów wieprzowych surowych i topionych. Efektem zwiększenia produkcji i podaży oraz spadku cen detalicznych wołowiny był wzrost spożycia mięsa wołowego, notowany po raz pierwszy od 2004 r. Wzrosła także konsumpcja mięsa drobiowego, lecz w tempie wolniejszym niż w latach wcześniejszych, głównie ze względu na wzmożenie eksportu. Wyższe krajowe zbiory i ograniczenia w eksporcie przyczyniły się do znaczącego wzrostu podaży warzyw i owoców na rynku wewnętrznym, redukcji cen i zwiększenia spożycia. Duży spadek cen detalicznych i poprawa jakości doprowadziły do wzrostu spożycia ziemniaków, co było zjawiskiem nienotowanym od 2008 roku. Poprawa

sytuacji materialnej gospodarstw domowych, zwiększenie i rozszerzenie oferty asortymentowej podaży ryb i przetworów rybnych oraz dostosowanie jej do potrzeb i preferencji nabywców znalazły odzwierciedlenie we wzroście spożycia tych produktów. Wydatnie wzrosło spożycie cukru wspierane głęboką redukcją jego cen detalicznych oraz niskimi cenami owoców i warzyw skłaniającymi do domowego przetwórstwa. Zmniejszyła się bilansowa konsumpcja mleka i produktów zbożowych. Takie samo jak w 2013 r. było spożycie jaj i masła, a większe – tłuszczów roślinnych.

Przewiduje się, że w 2015 r., utrzyma się, obserwowana w roku poprzednim, wzrostowa tendencja spożycia mięsa wieprzowego, lecz jej nasilenie będzie słabsze niż w 2014 r. z uwagi na możliwe zmniejszenie się krajowej produkcji żywca w drugiej połowie roku. Wzrośnie spożycie wołowiny i drobiu, ale tempo tego wzrostu, ze względu na spodziewane ożywienie eksportu, może być mniejsze niż w roku poprzednim. Zwiększy się przypuszczalnie popyt na wszystkie rodzaje tłuszczów, z wyjątkiem masła. W niewielkim stopniu wzrośnie bilansowa konsumpcja jaj, przy wydatnym wzroście spożycia cukru i stabilizacji spożycia artykułów mleczarskich. Jeśli prognoza spożycia cukru okaże się trafiona, osiągnie ono rekordowy poziom. Stabilizacji

spożycia produktów zbożowych, owoców i warzyw towarzyszyć będzie spadek konsumpcji ziemniaków. Oczekiwany wzrost podaży oraz poprawa sytuacji dochodowej ludności umożliwią zwiększenie spożycia ryb i przetworów rybnych.

Utrzymująca się stagnacja gospodarcza, niekorzystne zjawiska na rynku pracy, zmniejszenie realnych dochodów sektora gospodarstw domowych i realne podrożenie żywności - to główne czynniki, które deprecjonowały popyt na żywność w Unii Europejskiej w 2013 r. W porównaniu z rokiem poprzednim w UE-28 spożycie żywności mierzone realną wielkością wydatków w sektorze gospodarstw domowych zmniejszyło się o 1,2%. Spadek popytu potwierdzają dane o sprzedaży detalicznej żywności, napojów i tytoniu, która w ujęciu realnym była o 0,8% mniejsza, niż przed rokiem. W 2014 r. w wyniku ożywienia gospodarczego, poprawy sytuacji na rynku pracy, wzrostu dochodów ludności i spadku cen żywności, popyt na żywność wykazywał tendencję wzrostową. Według danych Eurostatu, w UE-28 sprzedaż detaliczna żywności napojów i tytoniu, w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosła o 0,6%., przy zróżnicowanej skali zmian w poszczególnych krajach. Dalszego ożywienia popytu na żywność w UE oczekuje się w 2015 r.

SUMMARY

In 2014, despite the negative global impacts, the economic recovery, observed from the second quarter of 2013, persisted in Poland, and economic growth in subsequent periods was sustainable. **In 2014, the GDP growth rate was 3.4%, compared with 1.7% in 2013 and 1.8% in 2012.** This data was better than expectations and assumptions made in the Budget Act for 2014 (2.5 %). In the second half-year, due to the unfavourable situation in the external environment associated with the economic downturn in the euro zone and the fuelling of the Ukrainian-Russian conflict, the GDP growth rate was slightly lower than in the first half of the year (3.3% compared to 3.5-3.6%).

In 2014, in contrast to the three previous years, the main driver of economic growth was domestic demand, both investment and consumption demand, with the negative impact of net export. Last year, total demand increased by 4.9% on a yearly basis, compared with an increase of 0.4% in 2013. This resulted from the increase in gross capital formation by 11.4% (after two years of decline) and consumption by 3.4% (after an increase by 1.4% in 2013). The increase in total consumption in 2014 was determined by 3.1%-increase in consumption in the household sector. Government consumption increased by 4.7%. Increase in consumer demand was stimulated by improvement in the situation on the labour market, stable growth in real wages and the recovery of lending to households. Factors inhibiting the growth rate of public consumption include wage freezing in the budget sector and reduction in the current expenditure of entities in the government and self-government sector.

Increase in economic activity was reflected in improvement of the situation on the labour market. According to data of the Central Statistical Office, at the end of 2014, the number of people working in the national economy was 1.1% higher than at the end of 2013. In 2014, compared to the previous year, the average employment in the enterprise

sector (in units employing more than 9 persons) increased by 0.6%, with its dynamics strengthening in the subsequent quarters. In December 2014, the average employment in the enterprise sector was 1.1% higher than in the same period last year. Increase in the number of people employed, with a decrease in population and a growth in the labour force participation rate, resulted in a decrease in the unemployment rate. In December 2014, the registered unemployment rate was 11.5%, compared to 13.4% a year earlier. There was 9.5% less people not qualifying for the unemployment benefits than at the end of 2013, while a negative phenomenon was an increase in the proportion of long-term unemployed in the total number of the unemployed from 53.7% at the end of December 2013 to 57.7% at the end of December 2014.

Stable economic growth, recovery in the labour market and low inflation resulted in a significant acceleration in the growth rate of real gross disposable income of the household sector. An increase in income from paid employment and social benefits, as well as self-employment outside agriculture and the value of consumer loans in the banking system had a positive impact on the size of this category. Decrease in income from work on private farms in agriculture, income from property and the value of remittances from people working abroad inhibited the growth rate of the purchasing budget of households. On the basis of national accounts, the CSO **estimates that in 2014 real gross disposable income in the household sector was 3.1% higher than income recorded in 2013, when it increased by 2.0%.**

In 2015, a slight acceleration in the GDP growth rate, compared to the previous year, is expected. The draft Budget Act for 2015 provides for an increase in real GDP by 3.4%, compared to 3.3% estimated in 2014. The main factor responsible for the acceleration of economic growth will be the increase in domestic

demand, including mainly high rate of private consumption and investment. It is assumed that the increase in total consumption will amount to 2.8%, including 3.0% for the private and 2.2% the public consumption. An increase in employment and remuneration, low inflation, low interest rates and a gradual improvement in consumer sentiment will be conducive to the growth of private consumption, and the factor reducing its rate will be the expected increase in voluntary savings rate.

Along with the progressing recovery in economic activity, improvement in the situation of the labour market will continue. According to the draft Budget Act, in 2015, the average number of employees and average employment in the national economy will be 0.8% higher than the year before, the average employment in the business sector will grow 1.1%, and the registered unemployment rate, due to the increasing professional activity of Poles, in the end of 2015, will run at the level similar to the previous year.

The draft Budget Act for 2015 assumed that the nominal remuneration budget in economy will increase in the current year by 5.4%, the nominal increase in the average monthly remuneration in the national economy will amount to 4.3%, and in the business sector – 4.6%. With the projected midyear inflation at the level of 1.2%, an increase in average monthly real remuneration in the whole economy is estimated at 3.1%, and in the business sector – 3.4%.

The scale of the real development of the Polish economy and the income of the population in 2015 is difficult to determine, as confirmed by the views of national and foreign experts and bank analysts. Most of them assess the projection of the GDP growth assumed in the Budget Act as realistic. The NBP predicts that this year the GDP in Poland will increase by 3.4%, and the average gross remuneration in the economy will increase by 3.6% in nominal terms, i.e. as much as the previous year.

According to the estimates of the NBP, due to the expected deflation (0.5%), increase in the purchasing power of remuneration will be higher than in 2014 and will amount to 4.1% (in 2014, it amounted to 3.6%). Data from the economy in the first quarter suggests that in the current year the registered unemployment rate will drop below 11%.

It can be assumed that in 2015, along with the economic recovery, income of the self-employed outside agriculture will increase faster than the previous year. Increase in volume of consumer loans will be favourable to the increase in the purchasing budget of households. Factors inhibiting the growth of incomes will be: relatively low growth rate of income of the retired and of the households dependent on agriculture, wage freezing in the budgetary area resulting from the conducted consolidation activities of the public finance sector and the low level of income from bank deposits and bonds. Expectations about the basic macroeconomic variables in the economy allow estimating that **in 2015 real gross disposable income in the household sector will run at the level 3.5% higher than that recorded in 2014. Its growth will, therefore, be higher than a year ago, when it amounted to 3.1%. Under these conditions, a moderate increase in demand for food, i.e. similar to that observed in 2014 (1.5-2.0%), must be expected.**

In 2014, retail prices of food and non-alcoholic beverages, after thirteen years of systematic growth, decreased. In December last year, compared with December 2013, they decreased by 3.2%, including food prices by 3.5%, while the year before they increased by 1.5% and 1.7%, respectively. Decrease in the average annual level of retail prices of food and non-alcoholic beverages in 2014 compared with the previous year amounted to 0.9%, in comparison with an increase by 2.0% the previous year. Deflation on the food market has not been recorded from 2002-2003, and the scale of reductions in food prices was the greatest among the European Union countries.

In 2014, compared to 2013, the products which cheapened the most were: sugar, eggs, animal pork fats, vegetables and rice. Fruit prices decreased, mainly due to a significant reduction in prices of apples and citrus fruit, with an increase in prices of bananas. In 2014, consumers paid less than last year also for flour, grouts, breakfast cereal and breadstuff, and slightly more for pasta and flour products. Average prices of vegetable fats and raw meat, especially pork and poultry, decreased. Prices of dried meats, mainly poultry, increased only slightly. In 2014, the average prices of fish and seafood remained at the same level as the year before. Significant increase was noted in prices of dairy products, especially drinking milk, ripened cheese and curd. The price of butter and jam, honey, chocolate and confectionery also rose. There was a decrease in the average price of non-alcoholic beverages, with a decline in the average price level of coffee and mineral and spring waters accompanied by a slight increase in prices of tea.

The downward trend in retail prices of food is expected to persist also in 2015, but the rate of this decline will be a little slower than the previous year. **In 2015, the average level of prices of food and non-alcoholic beverages may be 0.5-0.7% lower than in 2014. In view of the expected increase in prices in the second half of the year, in December the current year total food retail prices of alcoholic beverages may be on average 1.0% higher than in December last year.**

In the first half of 2015, food prices will be running at lower levels than in the first half of 2014, but from the third quarter they will probably start growing. In the first half of this year, food prices will be influenced by the same factors as in 2014, i.e. high supply of agricultural products, the Russian embargo on export of certain agri-food products and low prices of energy resources and food on world markets. Fruit, vegetables, meat and dairy products, the prices of which were relatively high in the first half of 2014, will be cheaper than last year. Consumers will pay less for

flour and other grain-processing products, sugar and vegetable fats, primarily oils: rapeseed and sunflower.

In the second half of this year, when the shocks of supply and the negative impact of the Russian embargo fade, the downward trend in food prices may be reversed. The low base effect from 2014 (for the dynamics of prices of fuel and agricultural raw materials) and the economic recovery and the expected increase in domestic demand for food will have an impact on an increase in food prices. The scale of the price recovery will depend mainly on the harvest of oil plants and fruit and vegetables. The share of fruit and vegetables in the food basket and the weight pricing structure amounts to 15.0%, and their prices show strong fluctuations. In the second half of 2015, a significant increase in the prices of fruit and vegetables and a small increase in the prices of meat, mostly beef and poultry, vegetable oils, eggs, potatoes and confectionery, should be expected. The factor limiting the scale of price increases on the Polish food market in 2015 will be the persisting, relatively low level of food prices on world markets and their expected low dynamics in the euro zone.

The main risk factors for implementation of the forecast of food prices in Poland, in addition to the uncertainty associated with the evolution of agro-natural conditions, are: the scale of the national economic recovery and consumer demand, development of the macroeconomic situation in the world and the euro zone, especially of major trading partners of Poland (uncertain due to restrictions in trade between Russia, the EU and the USA), and the related exchange rate of zloty to euro and dollar (appreciation/depreciation depending on the inflow/outflow of foreign capital), changes in prices of agricultural commodities and energy resources on world markets caused by the escalation of geopolitical tensions, particularly in Ukraine and the Middle East, and developments on the meat market related to the ASF and restrictions on export from Poland. Economic growth lower than expected in the Budget Act may result in less favourable developments in profit

situation of the population, reduction in demand pressures on the food market and slow dynamics of growth in food prices in 2015 below the indicator forecast by us.

Stable economic growth and improvement in the profit situation of the population contributed to the strengthening of the real consumption dynamics in the household sector in 2014. The favourable developments in the labour market expected in the current year based on the increasing employment and decreasing unemployment rate, systematic improvement of the financial condition of households, which will consist of an increase in income from paid employment and self-employment, with the persisting positive consumer sentiment, will be favourable for the growth of private consumption. Due to the desire of consumers to rebuild savings rate, private consumption growth may be a bit slower than the increase in income at the households' disposal (3.5%). According to the draft Budget Act, it will amount to 3.0%, and according to the forecasts of the NBP – 3.1%.

In 2014, under the conditions of a prominent acceleration of consumer demand growth, reversion of the downward trend in demand for food, persisting between 2011 and 2013, occurred. In 2013, compared with 2010, consumption of food and non-alcoholic beverages in the household sector (in constant prices) measured in the amount of spending from personal income was reduced by 5.8%, with an increase in total consumption by 5.2%. It is estimated that last year it was running at the level 1.5% higher than in 2013, and in 2015 it may increase by 2.0%.

This is confirmed by retail sales statistics and the results of surveys of household budgets. In 2014, retail sale of food, beverages and tobacco products, in enterprises employing more than 9 persons, in constant prices was 4.8% higher than in 2013, while the year before it increased by only 0.3%. In the fourth quarter of 2014, its annual growth amounted to 7.6%, compared with a decrease of

0.3% in the same period a year ago. In 2014, food sales growth rate was almost two times higher than of the total retail sales. Also in the first months of 2015, food sales growth was significantly higher than other groups of goods. It can be assumed that this dynamics will continue in the second quarter, but in the second half of the year, due to the expected increase in retail prices of food, its slowdown should be taken into account.

The household budget surveys show that in the first three quarters of 2014 total nominal household expenditure, per 1 person, amounted to 1.9%, and the real one was 1.7% higher than in the same period a year ago. The average monthly nominal and real household expenditure on food increased by 0.2% and 0.5%, respectively. A stable wage growth and an intensification of decline in food prices in the fourth quarter of 2014 revived demand for food in the last months of the previous year. **It is estimated that in 2014 the average monthly real household expenditure on food was 1.0% higher than in 2013.** Real expenditure on all groups of food products, with the exception of breadstuff, vegetable fats and sugar confectionery, increased. It is estimated that in 2014 the share of expenditure on food in total household expenditure amounted to 24.5% and was slightly lower than the previous year (24.9%).

Last year, **a dynamic growth in household expenditure on eating outside and increase in the share of gastronomy in meeting the food needs of the population was noted. Household demand for products with a higher degree of processing increased.** Real expenditure on confectionery products, pizza, semi-finished flour products, meat preparations, processed fish and seafood, curd flavoured cheese, desserts and milk drinks, frozen vegetables and other products from vegetables, chips, chocolate, baby food, ready meals, non-alcoholic beverages and fruit juices increased significantly. Value of food generated from own production decreased. The decrease in self-supply was compensated by an increase in value of market purchases.

It can be assumed that in 2015 real expenditure of households on food will increase by 2.0-2.5% compared with the year before. In the first half-year, with the persisting downward trend in retail food prices, the increase in demand for food is likely to be higher than for non-food goods and services. The opportunities to increase household food expenditure will be supported by the expected reduction in private transport costs associated with an absolute reduction in fuel prices and a decrease in prices of clothing and footwear. In 2015, significant changes in prices of energy carriers, strongly affecting the costs of maintenance of a dwelling, are not expected. At the beginning of the year, electricity became slightly more expensive, but its prices are likely to remain low, well below the long-term average. In the current year, a slight increase in prices of catering and hotel services, communication and cigarettes and municipal services is expected. However, according to forecasts of the NBP, the total prices of consumer goods and services, including food, will be, respectively, 0.5% and 0.7% lower than in 2014, while the gross nominal remuneration in the economy will increase by 3.6%. As a result, the purchasing power of remuneration will increase considerably. Expected low interest rates of the central bank will affect the cheapening of loans and the lowering of instalments, which will be conducive to development of lending. Since low interest rates reduce, at the same time, attractiveness of saving, the propensity to consume may increase. Stable growth of the wage bill based on rising remuneration and employment and the stabilization of non-food costs of living, combined with the reduction in food prices, will provide the foundation for growth of food consumption in 2015 and beyond.

In 2014, an increase in global food demand, measured by the real value of expenditure in the household sector, was accompanied by significant changes in its material structure under the influence of diverse supply and prices in the markets for specific products. Under the influence of increased production and

decrease in prices of pig livestock, the upward trend in retail prices of pork meat and dried meat, observed in 2011-2013, stimulating increase in consumption of pork and pork raw and processed fat, was reversed. The effect of an increase in production and supply and a decrease in retail prices of beef was an increase in the consumption of beef, recorded for the first time since 2004. Consumption of poultry meat also increased, but at a slower rate than in previous years, mainly due to the intensification of export. Larger national harvest and export restrictions contributed to a significant increase in the supply of fruit and vegetables on the internal market, a decrease in prices and increased consumption. The large decrease in retail prices and improvement in quality led to an increase in the consumption of potatoes, the phenomenon which has not been noted since 2008. Improvement in financial situation of households, an increase in and expansion of the product range of supply of fish and fish products and its adaptation to the needs and preferences of the buyers were reflected in an increase in the consumption of these products. Consumption of sugar increased significantly, supported

by considerable reduction in its retail prices and low prices of fruit and vegetables prompting home processing. Balance consumption of cereal and milk products decreased. Consumption of eggs and dairy products was the same as in 2013, whereas in case vegetable fats increased.

It is expected that in 2015, the upward trend, observed the year before, in the consumption of pork will continue, but its intensification will be weaker than in 2014 due to the possible reduction in domestic livestock production in the second half of the year. Consumption of beef and poultry will increase, but the rate of this growth, due to the expected recovery in export, may be lower than the previous year. Presumably, demand for all types of fats will increase, except for butter. The balance consumption of eggs will increase slightly, with a considerable increase in sugar consumption. If the forecast for sugar consumption turns out to be right, it will reach a record level. Stabilization of the consumption of cereal and milk products, as well as fruit and vegetables will be accompanied by a decrease in consumption of potatoes. The expected increase in supply and the

improvement of the population's income will allow increased consumption of fish and fish products.

The persisting economic stagnation, adverse phenomena in the labour market, reduction in the real income of the household sector and the real price increase of food – are the main factors which deprecated demand for food in the European Union in 2013. In comparison with the previous year, in the EU-28, food consumption measured with the real size of expenditure in the household sector decreased by 1.2%. Decrease in demand is confirmed by data on retail sales of food, beverages and tobacco, which in real terms was 0.8% lower than a year ago. In 2014, as a result of the economic recovery, the improvement in the labour market, an increase in remuneration of the population and a decrease in food prices, demand for food showed an upward trend. According to Eurostat, in the EU-28, retail sale of food, beverages and tobacco, compared with the previous year, increased by 0.6%, with a diverse range of changes in individual countries. Further recovery in demand for food in the EU is expected in 2015.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie - Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 636 w godzinach 8:00-16:00.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4) pokój numer 3.

Prenumerata roczna wersji papierowej lub elektronicznej 1 egz. w 2015 r. (1 numer) wynosi 25 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przesyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433

W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (1 zeszyt) w 2015 roku wynosi 25 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-46-36 e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>